

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

Refutatio mysticæ theologiæ Cap. iij

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

etiam uolatilium quadrupedum & serpentum commutarunt.

Refutatio mysticæ Theologiæ CAP. III.

Verum quoniam mysticam & arcanam Theologiam, ad incorporeas reducit uirtutes, ne uideatur ad has uisibiles mundi partes diuinum cultum referre. Consideremus ne omnia sibi rursus labantur, cum una diuina uirtus non multæ colendæ sint, nam quemadmodum quæuis multæ partes & membra unius corporis sint, non tamē tot animæ, sed una in homine uno anima est, sic & in uniuerso putandum unum quidem ex una materia esse mundum, plurimis partibus constantem, cuius non multæ sed una est creatiua uirtus ueri dei uirtus & sapientia, Illud autē ridiculum est, quod etiam Aegyptiorum nugas, ad incorporeas transtulit uirtutes, oblitus Chæremona illum ab eo productum, qui præter hæc uisibilia nullum alium ab Aegyptijs cultum fuisse deum testabatur, & omnia in res naturales, nihil in rem incorpoream illos traduxisse. Cur igitur cum ipsi Aegyptij incorporeas & uiuas substantias, nullo se modo colere clament, frivolas has inuentiones excogitastis? & uniuersaliter quidem omnia sic refutantur. Particularum autem non difficilis redargutio est. Nam ut aegyptiacas nugas præteream, quis mentis compos non deridebit has Græcorum physiologias? Si enim Iuppiter secundū eos, non ignea illa uirtus atque ætherea, ut teste Plutarcho præsci putabāt, sed supremus ipse intellectus rerum omnium creator & uita est, quomodo Saturnus pater eius erit, per quē tempus significari uoluit? Ops autem quo pacto mater, quā interpretis iste lapidosam & montanam uirtutem esse asseruit? Lunonem uero æra esse dicens, nescio quomodo, & sororem & uxorem creatoris intellectusque uiuifici esse affirmat. Latona rursus si quasi quædam obliuio sit, quæ animas ad inferiora hæc lapsas consequatur, quomodo hæc obliuio Solis & Lunæ mater erit? Apollinem quippe atque Dianam Latonæ liberos ad Solem & Lunam traduxit, cur autē Opem & Cererem, id est, secundum ipsum lapidosam atque montanæ telluris, & planæ ac equæ symbola colendas esse putat? Cur Dionysium præterea & Atym & Adonim generatiuam scilicet plantarum uirtutē, aut immaturæ defluentium floræ, aut perfecti fructus symbola, tanquam dij colendi sunt, cum humanum genus ad usum, cuius omnia hæc

hac a creatore producunt, multo atq; multo illis honorabilius sit.
 Hoc modo & reliqua facile redargues, & si diligētius cōsiderabis,
 mirandā impudentiā eorū duces, quī Solem modo Apollinē, modo
 Herculē, deinde Dionysum ac Aesculapiū dicere nō uerent. Quo/
 modo em̄ idē pater & filius simul, id est Aesculapius erit atq; Apol/
 lo. Quomodo autē Sol Hercules est, cū Alcumenæ mortalis foemi/
 næ filius Hercules phibeat. Aut quomodo furore Sol exagitabat,
 & liberos incitatus interimet suos, qd' Herculem fecisse om̄es faten/
 tur. Sed, xij. inq; certamina, xij. caelestia signa sunt. Quis igitur Eu/
 ristheus excogitabit, qui Soli hūc certandi laborē inuito imponat.
 Quomodo autē ad Solē quinquaginta festiades, & captiuarū reliqua
 multitudo, qbus om̄ibus Herculē cōuenisse fabulant. reduci pote/
 runt, p̄sertim cum mortales liberos, ab illis Herculē suscepisse cōfir/
 ment, a qbus Herculeū genus tractum per longa tpa successiōe du/
 rauit, quē porro esse centaurū dicent, cuius sanguine cruentatā ue/
 stem Soli Deianira obtulit, unde successus furore dicii fuisse. Verū
 nō Herculem, sed Dionysum esse, Solē ponamus. Quē igitur eum ge/
 nuit, siue Semele q̄dam, siue Persephone. quomodo autē Dionysus
 iste & Sol simul erit, & germinādi mirāda uirtus. quā autē dicemus
 multitudinem mulierū fuisse, q̄ cū Dionysio militauit. q̄ uero Solis
 erit. Ariadne. Quare autē nō oīum q̄ a terra nascunt, sed uini solum/
 modo largitor Dionysus. q̄ si Aesculapius & Sol est, quomodo a
 Ioue turpissimi causa quæstus fulmine percutitur, iuxta Pindarum
 sic de ipso dicentem.

Aurum illi nimium præciosaq; munera curæ.

Horrendum inde pater diuorum concitus ira

Contorsit fulmen, animamq; e corpore uulsit.

Asclepiadum ȳo genus, qd' multis seculis in Gracia floruit unde
 nam ortum est e terris. Sit sane uerisq; ac certis rōibus in Solem &
 Lunā, & reliquas ptes mundi fabulæ trāsserant, ergo rursus creato/
 re relicto, falso creaturas coluerūt. Qd' si nō partes mūdi, sed inuisi/
 biles creatoris uirtutes, quibus om̄ia replet, om̄ibus abest, om̄ia gu/
 bernet & cōtinet, colere se dicent. quare non projectis fabulis, sicut
 impijs atq; turpissimis ad ipm̄ uerum & unum deum cōuertuntur.
 Hoc em̄ facere debēt, nō autē quasi mēte capti uenerabilē dei appel

g iij lationē

lationē creaturis ascribere, nec in profundis ita se ipsos tenebris claudere, ut intus se deum inuenturos confidere uideant, nec in simulachris & inani materia diuinas honorari uirtutes putare, nec sanguine ac nidore quasi res gratas creatori offerre, a quibus omnibus liberatos oporteret, tanquam ueros philosophos magna uoce predicare, non haec se uisibilia, sed inuisibilem solummodo creatorem admirari, & inuisibiles atque incorporeas eius uirtutes inuisibiliter colere, non incendendo ignem neque arietem aut taurum sacrificando, non fertis & simulachris, sed pio animo & recta de deo sententia & uirtute, quam ut possibile homini est, ad dei nos adducit similitudinē. Sed nullus unquam Barbarus, nullus Graecus ante doctrinam Saluatoris nostri haec ueritatem cognouit. Saluator autem noster solus omnes undique gentes Euangelica predicatione, ad ueram religionem conuocauit. Sapientes autem huius saeculi, omnia se scire iactantes, cum deum cognouissent, non ut deum glorificarent, aut gratias egerunt, sicut Apostolus ait, sed obreueratum est imprudens eorum cor, & dicentes se sapientes, stulti inuenti, creaturas non creatorem colentes, qui est benedictus in saecula. Post enim longam philosophiam & mysticam, imo uero impiam theologiam a physiologia sua deieci, multitudinē conferuntur, & multorum errores simulachris sacrificando adaugent. Quare patet pudore uictos, turpitudinem Theologiae suae physiologiae exalare uoluisse, cum opere fabulas comprobent. Quod mihi mirum nequaquam esse uidetur, cum & ipsos deos uideo fabulas contemnere non posse. Quippe operae precium est, Apollinem ipsum & Aesculapium audire, quid de se ipsis dicant. Sic ergo Apollo, teste Porphyrio in libro quem de responsis scripsit, de se ipso addidit.

Cum Latona graui partus oppressa dolore
 Commotique essent gemini intra uiscera diui
 Stabat terra, aere stabat, fixa insula, robur
 Accipit, fluctus etiam mitescere ponti
 Capere, arcitenens uatesque exiuit Apollo,
 Aesculapius quoque de se ipso sic addidit,
 Natus ego ex sacra trica cui tota medendi,
 Ars, cui sese omnis pariter sapientia debet,
 Quem mater peperit compressa ab Apolline magnum

o Illum

Illum Aesculapium diuum numeroq; recaptum.

Mercurius autem sic de se ipso clamat.

Sum Ioue Mercurius, maiacq; Atlantide natus.

Formas etiam suas ipsi describunt, ut ex hoc panos oraculo aperte monstratur.

Exoluo panis mortalis uota bicorni.

Deliciasq; deo pariter bipedi capricuro.

Nō ergo uniuersum ipsum pan est, sed dāmon quispiam talis uide/ licet, qualem se ipsum hoc oraculo descripsit, non enim uniuersus mundus hęc carmina ædidi. Mercurius etiam quomodo interpretatiua oratio dici potest, cum Maia Atlantidos filium se fuisse fateatur, & Aesculapius quomodo Sol erit, qui se tricensem fuisse affirmat, & a mortali se muliere natum nō inficiatur. Quomodo autem cum sit Solis filius, Sol ipse erit? Solis autem & mortalis cuiusdam mulieris filium se appellans, quomodo non erit ridiculus? Apollo etiam si Sol est, quo pacto in Delo insula genitum, se a Latona prædicat? Hęc obijcienda eis tunc maxime censeo, quādo imprudēter Saluatoris nostri uirgineum partum deridere audent, præsertim cū non a poetis ista, sed ab ipsis dijs dicta sint. Cum igitur & poetę fabulose Theologiã tradiderint, philosophi Physiologicę fabulas intelligant, dii uero ipsi aperte, qui & unde fuerint, oraculis suis declararint, manifestum scilicet est, quia dijs credendum est, uel quia dij sint, uel quia unusquisq; melius quam ceteri sua cognorit. Quod si ita est philosophorum physiologiã falsã omnino inueniuntur. Sin uerō Philosophi ueritatem assequuntur ipsorum deorum, de se ipsis testimonia falsa relinquentur. Sed illud forsan quispiam obijciet, quia respōsum Apollinis philosophorum sententiã cōueniens hoc modo inuenitur.

Sol & Osiris item Dionysus Horus Apollo.

Rex & item retinet lucis, qui & noctis habenas.

Qui uentos, qui dat, imbres, qui tempora mutat.

Stellarum summus rex immortalis & ignis.

Idem ergo dij, & poetarum fabulas, & philosophorum sententias, comprobantes, pugnantia de se ipsis confirmant. Nam si mortalem sibi matrem ascribit Apollo, & patriam unde oriundus

g iij fuit

fuit sponte fatei quomodo sol erit: quod si sol est, quomodo Delos, insula, patria, & mater Latona: hec em uera esse ipse Apollo respondit. Præterea si Apollo Sol est, quomodo hec de seipso cecinit: Virum Sol de caelo in aliquem hominem descendit, & hæc de se cecinit: Sed non est possibile tale tantæq; substantiâ homini se subijcere. An intelligētia & uirtus illa, q̄ in ipso est: Sed nec illam anima hominis unq̄ suscipere potuit. Eadē utemur rōne de Luna, quæ potestati, q̄ in Luna est, Hæcatē appellantes, & malignorū spirituum originē putātes, cum ad amorū obscœna inuocent ministeria, cōcedendū eis fortassē uideat. Quomodo autē & Pluto & Serapis in Solē referunt, cum malignorū spirituum princeps esse Serapis p̄dicet: ex quibus omnibus mystica philosophorū Theologia, falsa & cauillatoria uniuersa uidetur. Oraculorū autē omnium authores dæmones esse malignos, q̄ nonnunq̄ fabulas, nonnunq̄ philosophorum sententiā ratam faciunt, ut & illos derideant, & hos maiore arrogātia perdant quis nō uiderit.

EVSEBII PAMPHILI DE PRAEPARATIONE
Euangelica. Liber quartus.

Is itaq; dictis, iam tēpus est in hoc uolumine tertiam partē gentiliū theologiæ p̄currere, quā ciuilem appellāt. Nā quoniā in tria genera theologiā partiuēt, in fabulosum, qd̄ etiā historicū appellat, poetis maxime attributū, in naturale atq; mysticum, qd̄ philosophi approbarūt, & in ciuile, qd̄ in singulis ciuitatibus cōsuetudine ac legibus defendat, estq; de duobus primis partibus in superioribus libris expositum. Tēpus iam est tertiam quoq; portionē quā ciuilem appellat, testimonio semp̄ ipsorum utentes redarguere. Continētur igitur in hoc tertio genere oracula, responsa, curæ morborū in hominibus pijs, & ecōtra, eiecti uel aucti morbi in impijs, quorū oīum rerum periculum fecisse, dicētes pie se deos colere, nos uero impie facere affirmant, qui tam manifestas uirtutes cōtemnamus, leges patrias transgredītes, quas oportet unumquēq; seruare, ut nemo debeat res nouas temeraria cura scrutari, p̄sertim cum a legibus capitalis pœna aduersus eos decernat, qui secundum leges & consuetudines